

HARALD KERES

15.11.1912 – 26.06.2010

Harald Keres sündis 15. novembril 1912. aastal Pärnus käsitöölise perekonnas. 1932. aastal lõpetas ta Pärnu Linna Poeglaste Gümnaasiumi ja 1936. aastal *cum laude* Tartu Ülikooli matemaatika osakonna. 1938. aastal kaitses Harald Keres matemaatika magistri ja 1942. aastal filosoofiadoktori kraadi. Viimane tuli 1947. aastal teistkordselt kaitsta ning talle omistati füüsika-matemaatikadoktori teaduslik kraad. 1954. aastal sai ta füüsika professori kutse.

Pärast Tartu Ülikooli lõpetamist asus Harald Keres samas tööle õppejõuna. Ta oli nooremaks abiõppejõuks matemaatika alal ja hiljem matemaatika dotsendi kohusetäitja. Pärast keerulisi sõja-aastaid juhatas teoreetilise füüsika kateedrit ning oli aastail 1958–1960 Tartu Ülikooli teadusprorektor. Samaaegselt töötas Harald Keres ka Eesti Teaduste Akadeemia Füüsika ja Astronoomia Instituudi Tähetorni juhatajana ning kuni pensionile minekuni 1989. aastal Füüsika Instituudi teoreetilise füüsika laboratooriumi juhatajana. Alates 2000. aastast oli ta Tartu Ülikooli emeriitprofessor.

Eesti Teaduste Akadeemia liikmeks teoreetilise füüsika alal valiti Harald Keres 1961. aastal.

Oma teadustegevuses keskendus Harald Keres üldrelatiivsus- ja gravitatsiooniteooria arendustele. Temast kujunes relatiivsusteooria uurimissuuna alusepanija. Harald Kerese sulest ilmus üle kolmekümne teadustöö. Tema publikatsioone iseloomustab fundamentaalsus, põhjalikkus ja mõtteselgus, kuid alati on ta püüelnud ka teaduse esteetilise lummuse poole – nähtud uurimisvaev, uued teadmised ning hästi kirjutatud tulemused moodustavad tema jaoks teadustöös peituvat ilu.

Silmapiisvalt aktiivne oli ta publitsistika vallas, populariseerides teadust kui rahvuskultuuri lahutamatu osa. Ta nägi riigi põhilise ülesandena hoolitsust kooli ja hariduse eest, sest sellest sõltub demokraatia sügavus.

Harald Kerest on tunnustatud riikliku teaduspreemiaga ning autasustatud Riigivapi III klassi teenetemärgiga. Ta on valitud Tartu linna aukodanikuks ja 2005. aastal pälvis ta Eesti Rahvuskultuuri Fondi elutöö tänuauhinna.

Akadeemik Kerese huvialaks oli muusika, lemmikinstrumentideks flööti ja klaver.

Harald Keres suri 26. juunil 2010. aastal Tartus ja on maetud Raadi kalmistule.

NIMI	Harald Keres
TEADUSALA	Teoreetiline füüsika
UURIMISTÖÖ PEASUUNAD	Relatiivsusteooria alused (üldrelatiivsusteooria – aja ja ruumi Einsteini teooria)
VALIMISAEG	25. jaanuar 1961

AKADEEMIA OSAKOND	Astronoomia ja füüsika osakond
ELUDAATUMID	15. november 1912 Pärnu – 26. juuni 2010 Tartu
PEREKONNASEIS	Lesk, kaks tütart
TÖÖKOHT	Tartu Ülikooli emeriitprofessor (alates 2000)
HARIDUS	1932 Pärnu Poeglaste Gümnaasium 1936 Tartu Ülikool
TEADUSKRAAD	1938 magister scientiarum mathematicarum (26.04.46 TRÜ nõukogu otsusel ümber nimetatud füüsika-matemaatikakandidaadiks), TÜ teema: “Kattumismuutlikkude dünaamika” 1942 doctor philosophiae naturalis, TÜ teema: “Ruum ja aeg üldrelatiivsusteoorias” 1949 füüsika-matemaatikadoktor, TÜ teema: ”Ruumi ja aja relativistlik teooria ” (korduskaitmine) 1954 professori kutse
TEENISTUSKÄIK	1936–1938 Tartu Ülikooli tähetorni abiassistent 1938–1944 Tartu Ülikooli ülemääraline noorem abiõppejõud matemaatika alal 1944–1945 mobiliseerituna Saksa sõjaväes 1945–1946 vanemõpetaja Tartu Ülikooli matemaatilise analüüsi kateedris 1946–1949 samas dotsent 1949–1958 teoreetilise füüsika kateedri juhataja 1954–... professor teoreetilise füüsika erialal 1958–1960 Tartu Ülikooli teadusprorektor 1947–1950 Teaduste Akadeemia Füüsika, Matemaatika ja Mehaanika Instituudi teadussekretär 1950–1955 Teaduste Akadeemia Füüsika ja Astronoomia Instituudi Astronoomia Observatooriumi juhataja 1960–1986 Teaduste Akadeemia Füüsika Instituudi teoreetilise füüsika sektori juhataja 1986–1989 samas laboratooriumi juhataja 2000– ... emeriitprofessor
TUNNUSTUSED	1970 riiklik preemia 1976 teenelise teadlase aunimetus 1982 orden “Знак Почета” 1982 Eesti Teaduste Akadeemia medal 1996 Riigivapi III klassi teenetemärk 1996 Tartu linna aukodanik ja Tartu Suurtähe kavaler 2005 SA Eesti Rahvuskultuuri Fondi tänuauhind elutöö eest
JUHENDAMISEL KAITSTUD VÄITEKIRJAD	DOKTORITÖÖD (nimi, aasta, töö pealkiri, kus kaitstud): Lias, R. 1954. Квантование гравитационного поля в нелинейном приближении и движение электронов в нелинейном гравитационном поле.: Tartu Ülikool. Piir, I. 1955. Нелинейные эффекты при движении фотонов в

квантованном гравитационном поле. Tartu Ülikool.

Unt, V. 1987. О строгом решении основных уравнений релятивистской теории гравитации.

Koppel, A. 1990. Нерелятивистский предел и мультипольная структура стационарных аксиально-симметричных 4-пространств. Eesti Teaduste Akadeemia.

HOVID

Klassikaline instrumentaalmuusika (õppinud klaveri- ja flöödimängu, mänginud paljudes orkestrites, sh pikemat aega Vanemuise teatriorkestris J. Simmi ja Ed. Tubina käe all; organiseerinud Tartu Ülikoolis üliõpilas-sümfooniaorkestri)